İŞ VE MESLEK HASTALIKLARI UZMANLIK ALANI İŞÇİ SAĞLIĞINA NE KATIYOR?

Dr. Öğr. Üyesi Canan DEMİR
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları AD, İş ve Meslek Hastalıkları BD

Meslek Hastalıkları, İşle İlgili Hastalıkları, Çalışan Nüfusu Etkileyen Hastalıklar Sempozyumu
24-24 Ocak 2026, Ankara

Sunu Planı:

- İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Alanı Temel Bilgiler
- İşçi Sağlığına Neler Katması Hedefleniyordu?
- Fiiliyattaki Durum: Neler Katıyor? Neler Katamıyor?
- Gelecek Perspektifi

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitim Programları:

- Yandal Eğitim Programı
- Göğüs Hastalıkları

  Halk Sağlığı

  İç Hastalıkları

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitim Programları:

- **Ankara Atatürk Sanatoryum EAH**
- Ankara Bilkent Şehir Hastanesi
- Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi
- **Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi**
- Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Cerrahisi EAH
- **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi**
- Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
- **Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi**
- **İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi**
- İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
- İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi EAH

Ankara: 4
İstanbul: 4
İzmir: 3

Toplam: 11

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanları

- 50’nin üzerinde İMH yandal uzmanı, 30’a yakın yandal araştırma görevlisi
- Şu anda MH bildirimleri neredeyse tamamen İMHU’ları üzerinden yürüyor
- Görev tanımları, özlük hakları ve hastanedeki rolleri ile ilgili hala belirsizlikler mevcut
- İşyerine giremiyor, işyerinden bilgi / belge isteme yetkisi tanımlı değil

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018):

İş ve Meslek Hastalıkları uzmanlık alanı çalışma yaşamının insan sağlığı üzerine zararlı etkilerini tanımlamak, bu etkilerin sağlık üzerinde yarattığı sonuçları değerlendirip koruyucu önlemleri geliştirmek ve çalışanın sağlıklı bir şekilde çalışmayı sürdürmesini sağlayacak tüm etkinliklerle ilgilenir.

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018):

Meslek hastalıkları ve işle ilgili hastalıklar hemen bütün uzmanlık alanlarının konusudur. Meslek hastalıklarının tanısında klinik tanıya (klinik ve laboratuvar incelemelerle) ilişkin bilgi ve becerileri yanı sıra meslekle bağlantıyı (mesleksel ve çevresel etiyoloji) kurmak üzere eğitim almış, ilgili mevzuatı, sosyal güvenlik uygulamalarını, araştırma yöntemlerini ve iş yerlerinde uygulanabilecek tıbbi, teknik, yönetsel önlemleri bilen insan gücü ihtiyacı vardır. Bu çekirdek eğitim müfredatının amacı İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Alanı' nın eğitim standardını belirlemektir.

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018):

2.4. Kariyer Olasılıkları

İş ve Meslek Hastalıkları yan dal uzmanları başta üniversite hastaneleri (ilgili anabilim dalları ve klinikleri, iş sağlığı birimi, iş sağlığı merkezi), eğitim ve araştırma hastaneleri, meslek hastalıkları hastaneleri, iş sağlığı konusuyla ilişkili laboratuvarları, genel hizmet hastanelerinin klinikleri, iş sağlığı klinikleri, büyük iş yerlerinin veya sanayi kuruluşlarının iş sağlığı birimleri, iş sağlığı danışma merkezleri, ortak sağlık güvenlik birimleri olmak üzere birçok alanda çalışabileceklerdir. Böylece sağlıklı bir iş yeri ortamı oluşturmak, işle ilgili hastalıkların, meslek hastalıklarının tanı ve tedavi aşamalarında yaşanan aksaklıkların önüne geçilmesi ve iş yerlerinde alınacak önlemlerin yaygınlaştırılması konularında önemli bir adım atılmış olacaktır.

Birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinde görev alma, akademik kariyer yapabilme, çalışma yaşamında iş ve meslek hastalıklarıyla ilgili danışmanlık ve bilirkişilik hizmeti vermek ve bürokratik süreçte pozisyon almak diğer kariyer olanaklarıdır.

Ayrıca ulusal ve uluslararası alanla ilgili kuruluşlarda görev alabilir.

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018):

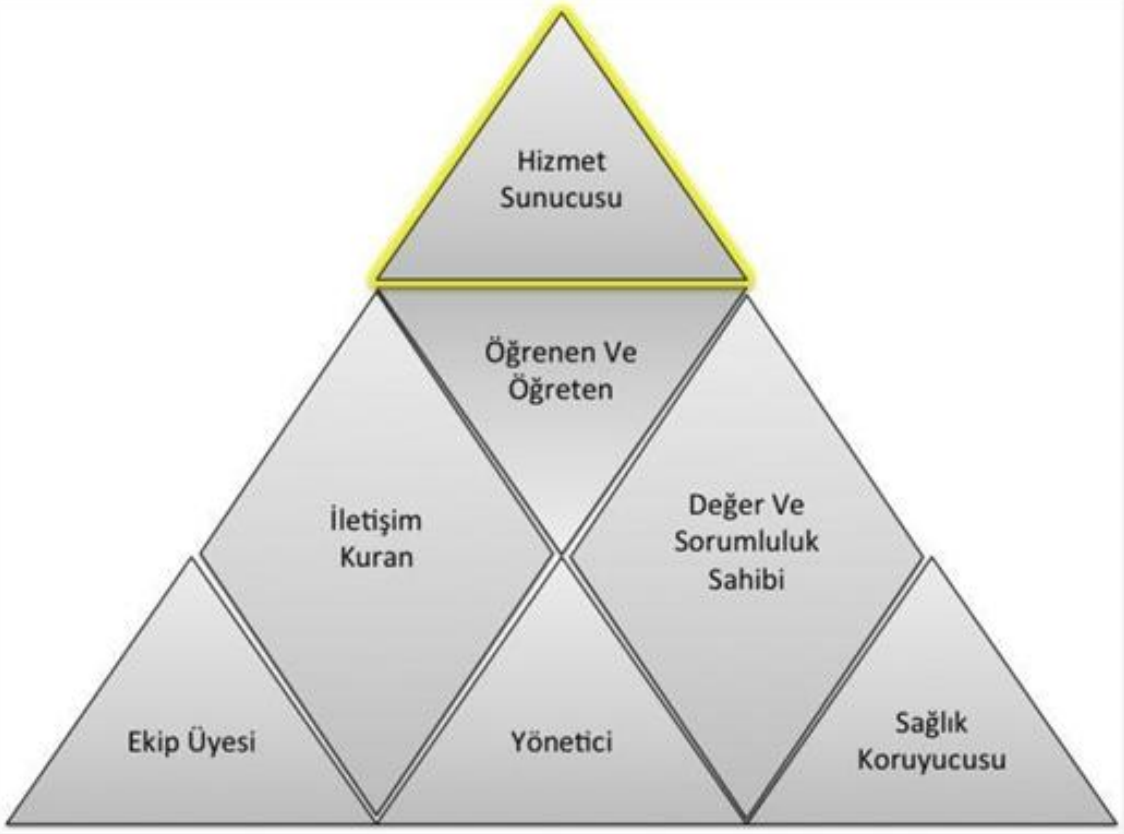

Şekil 1- TUKMOS'un Yeterlilik Üçgeni (Yedi temel yetkinlik alanı)

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018):

Şekil 2- TUKMOS yedinci temel yetkinlik alanı: *Hizmet Sunucusu*

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018) – Klinik Yetkinlikler:

MESLEKSEL KAS İSKELET HASTALIKLARI
MESLEKSEL NÖROLOJİK HASTALIKLAR
MESLEKSEL KULAK, BURUN, BOĞAZ HASTALIKLARI
MESLEKSEL ÜROLOJİK HASTALIKLAR
ÜREME İLE İLİŞKİLİ MESLEKSEL HASTALIKLAR
MESLEKSEL GASTROİSNTESTİNAL HASTALIKLAR
MESLEKSEL ENFEKSİYON HASTALIKLARI

MESLEKSEL HASTALIKLARDA ACİL DURUMLAR
MESLEKSEL KARDİOVASKÜLER HASTALIKLAR
MESLEKSEL GÖZ HASTALIKLARI
MESLEKSEL KANSERLER
MESLEKSEL CİLT HASTALIKLARI
MESLEKİ MARUZİYETLER VE GELİŞİMSEL HASTALIKLARI

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018)-Girişimsel Yetkinlikler:

İŞ SAĞLIĞINDA KLİNİKTE UYGULAMALAR	İŞ ANAMNEZİ ALMA
	MESLEK HASTALIKLARINA UYGUN FİZİK MUAYENE YAPMAK VE BULGULARI DEĞERLENDİREBİLME
	UYGUN TANI TESTLERİNE KARAR VERME

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018)-Girişimsel Yetkinlikler:

	KARAR VERME
TANISAL TESTLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	GÖRME TESTLERİ, SOLUNUM FONKSİYON TESTLERİ, 6 DAKİKA YÜRÜME TESTİ, ODYOMETRİK TESTLER, PSİKOMETRİK TESTLER, BİYOLOJİK ÖRNEKTE TOKSİKOLOJİK ANALİZLER, ALERJİK VE İMMÜNOLOJİK TESTLER, DENGE TESTİ, KAS GÜCÜ TESTİ, İLO STANDARTINDA RADYOLOJİK DEĞERLENDİRME
	TEKRARLI HAREKET, UYGUNSUZ POSTÜR VE AŞIRI GÜÇ HARCANMASI TEMEL ERGONOMIK ÜÇLEMESININ KULLANILDIĞI EN AZ BIR ERGONOMIK RISK DEĞERLENDIRME

İŞ HİJYENİ UYGULAMALARINA AİT RAPORLARIN YORUMLANMASI	SOLUNABİLİR TOZ (ORTAM TOZ VE KIMYASAL MADDE DÜZEY ÖLÇÜMLERININ DEĞERLENDIRILMESI VE YORUMLANMASI)
	TİTREŞİM
	GÜRÜLTÜ (GÜRÜLTÜ ÖLÇÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ)
	TERMAL KONFOR
	AYDINLATMA
	RADYASYON (İYONİZE, NONİYONİZE) (ÇEŞITLI RADYASYON, HAVA BASINCI, BIYOLOJIK ETKEN KONSANTRASYONU, TERMAL KONFOR ÖLÇÜMLERININ DEĞERLENDIRILMESI VE YORUMLANMASI)
	KİMYASALLAR
	BİYOLOJİK AJANLAR
	PSİKOSOSYAL ETMENLER (PSIKOSOSYAL TEHLIKELERIN TANINMASINA YÖNELIK EN AZ BIR YÖNTEMI

İŞ SAĞLIĞI KLİNİK DEĞERLENDİRME	İŞE UYUM İÇİN FONKSİYONEL KAPASİTE DEĞERLENDİRME	**İŞ SAĞLIĞI KLİNİK DEĞERLENDİRME**	FİZİKSEL ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
	İŞ SAĞLIĞINI GELİŞTİRME		KİMYASAL ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
	KRONİK SAĞLIK SORUNLARININ ÇALIŞMA ORTAMINDA YÖNETİMİ		BİYOLOJİK ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
	MALULİYET VE İŞ GÖREMEZLİK DÜZEYİ BELİRLEME		ERGONOMİK ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
	BİLGİ YÖNETİMİ		PSİKOSOSYAL ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
	ÇALIŞANIN SAĞLIK GÖZETİMİ		HASTALIK VE/VEYA ENGELLİLİK SONRASI İŞE DÖNÜŞÜN PLANLANMASI
	ÇALIŞANIN SAĞLIK YÖNETİMİ		ERGONOMİK DEĞERLENDİRME ARAÇLARINI KULLANMAK
	FİZİKSEL ETMENLERİN SAĞLIK RİSKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ		

İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı (v.2.3_2018)-Girişimsel Yetkinlikler:

DİĞER	İŞE UYGUNLUK DEĞERLENDİRMESİ
	ENDÜSTRİYEL HİJYEN PRENSİPLERİ
	YATKIN VE DUYARLI ALT-TOPLULUKLARIN BELİRLENMESİ
	ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA MESLEK HASTALIĞI SÜRVEYANS SİSTEMLERİ, KAYIT VE BİLDİRİM SİSTEMLERİNİ KULLANMA
	ÇALIŞANIN İŞ DIŞINDAKİ ÇEVRESİNE TAŞIYABİLECEĞİ MARUZİYETLER VE BU ÇEVRELERE YÖNELİK ÖNLEYICI HEKİMLİK (TAKE HOME EXPOSURE)
	ÇALIŞAN EĞİTİMİ
	ANALİTİK TOKSİKOLOJİ
	İŞ SAĞLIĞI HUKUKUNU UYGULAMA
	İŞYERİ RİSK DEĞERLENDİRMESİ

Neler Hedefleniyordu?

- Meslek hastalığı tanı, tespit sayısında artış (nicelik bakımından artış)
- Meslek hastalığı tanılarının çeşitliliğinde artış (nitelik bakımından artış)
- Mevzuat geliştirme
- İSG profesyonelleri için hasta yönetimi ve rehberlik açısından bir başvuru noktası
- Üniversite hastanelerinde istihdam, akademik insan kaynağı üretimi
- EAH ve meslek hastalıkları hastanelerinde istihdam

Neler Hedefleniyordu?

- Büyük sanayi kuruluşları başta olmak üzere danışmanlık
- İşçi ve işveren örgütlerine danışmanlık
- OSGB'lerde danışmanlık
- Sağlık Bakanlığı'nda bürokratik görev alma
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda bürokratik görev alma
- Adli Tıp Kurumu'nda görev alma
- Bilirkişilik
- SGK Kurullarında görev alma

Neler Hedefleniyordu? – Dolaylı Hedefler:

- Tanı testleri ve diğer laboratuvar olanaklarında iyileşme ve yaygınlaşma
- İş hijyenisti, endüstriyel psikolog gibi diğer İSG profesyonellerinin yaygınlaşması
- Nitelikli araştırma projeleri ve bilimsel bilgi üretimi
- İSG alanındaki eğitimlerin nitelik ve niceliklerinde geliştirme
- …

SGK Verileri (2024, n=888)

- İl
  - İstanbul (275)
  - Kocaeli (119)
  - İzmir (44)
- Yaş
  - 43 yaşında pik yapan bir çan eğrisi***
- Cinsiyet
  - 662 Erkek
  - 226 Kadın

SGK Verileri (2024, n=888)

- Ekonomik Faaliyet Sınıflaması (NACE)
  - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (67)
  - Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı (61)
  - Perakende ticaret (60)
- Tanılara Göre (SGK Liste)
  - Solunum Sistemi Hastalıkları (146)
    - Pnömokonyoz (91)
    - Astım (39)
  - Kas İskelet Sistemi Hastalıkları (100)
  - Listede Olmayan Başka Bir Hastalık (403)*
- Meslek Gruplarına Göre (ISCO-08)
  - Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar (151)
  - Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar (80)
  - Hizmet ve satış elemanları (72)
  - Nitelik gerektirmeyen meslekler (422)*
    - Madencilik, inşaat, imalat ve ulaştırmada nitelik gerektirmeyen (219)

SGK verilerini değerlendirirken dikkat!

- Bildirim yapılan ve meslek hastalıklarına yönelik verileri oluşturan kurum bir «sigorta kuruluşu»
- Hastalık tanımları aslında tazmin edilebilirlik tanımları.
- Toplanan veriler tazminat ile ilişkili bilgileri içermekte
- Yayınladıkları sayılar belirli bir yüzdenin üzerinde «meslekte kazanma gücü kaybı»na sahip olan hastaları içermekte
- *listede olmayan hastalık sayısının fazlalığı → listede güncelleme ihtiyacı

Sağlık Bakanlığı Verileri (2018-2022, 5 yıl)

- 22.530 tanı bildirimi
  - 5573 (2018)
  - 5952 (2019)
  - 3231 (2020)
  - 4348 (2021)
  - 3426 (2022)
- Bildirimlerin yapıldığı il
  - İstanbul (%44,4)
  - Ankara (%30,2)
  - Zonguldak (%7,3)
- Yetkilendirilmiş statüde 142 hastaneden 49'u bildirim yapmış*
- %62 → 36-55 yaş arası
- %82 → Erkek
- Hastalıklar
  - Kas-iskelet sistemi (%38,8)
  - Solunum sistemi (%14,4)
  - İşitme (%10,9)

Sağlık Bakanlığı Verilerini Değerlendirirken Dikkat!

- Sağlık Bakanlığı verileri
  - 2018'den itibaren toplanıyor
  - Bildirim gönüllülük esasına göre, dolayısıyla bildirim yapılmayan vakalar mevcut.
  - Çalışan ad/soyad, TC kimlik bilgisi olmaksızın, hastanın yaşı, çalıştığı il, tanı ve tanıya neden olan sektör bilgileri toplanıyor.
  - Ancak veri duplikasyonu, ya da verilerin doldurulmasında standardizasyon eksikliği nedeniyle veri kalitesi sınırlı
  - Bakanlığın takibi önleyici yaklaşımdan ziyade taşra teşkilatının konu hakkında faaliyet sürdürmesine yönelik,
  - Önleyici faaliyete dönüşmesini sağlayacak yayınlanma faaliyeti yapılmıyor
  - Bu sistem SGK'ya gönderilen dosyalara ait verileri istiyor, ancak sağlık kurulu sürecine girmemiş, İMHU görüşlerini de toplaması mümkün

Gelecek Perspektifi:

- İMHU sayısı artmalı ama ne kadar? (planlama ?)
- İMHU eğitim niteliğinin arttırılması
- Toksikoloji laboratuvar olanaklarının yaygınlaşması
- İş hijyeni alanının tanımlanması
- İMHU'ların işyerlerine girişi, işyerinden bilgi / belge talep haklarının düzenlenmesi ve garanti altına alınması
- SB, ÇSGB, SGK, Adli Tıp Kurumu'nda İMHU istihdamı
- Kılavuz, rehber çalışmalarında artış
- İşçi, işveren ve İSG profesyonellerine yönelik yapılandırılmış eğitimlerin artması

Gelecek Perspektifi:

- SGK Meslek Hastalıkları Listesi'nin yenilenmesi
- İMHU akademik istihdamının arttırılması
- İşçi, işveren örgütlerinde, sivil toplum kuruluşlarında danışmanlık
- İşyeri hekimlerinin eğitim ve farkındalıklarının geliştirilmesi
- İSG profesyonellerinin işverenden maaş aldığı modelin ortadan kalkması
- Tazminat temelli sistemden bir an önce karma sisteme geçilmesi
- Devlet kurumlarının iş sağlığı ve güvenliği, iş kazası, meslek hastalıklarına yönelik sürveyans sistemlerini oluşturması, bu verilerin bilim insanları ve kamuoyu ile paylaşılması

BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
ERMENİSTAN
İRAN
IRAK
EGE DENİZİ
MARMARA DENİZİ
EDİRNE
KIRKLARELİ
İSTANBUL
TEKİRDAĞ
YALOVA
İZMİT
ADAPAZARI
DÜZCE
BOLU
ZONGULDAK
BARTIN
KARABÜK
KASTAMONU
SİNOP
SAMSUN
ORDU
GİRESUN
TRABZON
RİZE
ARTVİN
ARDAHAN
KARS
IĞDIR
AĞRI
BAYBURT
GÜMÜŞHANE
ERZURUM
ERZİNCAN
AMASYA
TOKAT
ÇORUM
ÇANKIRI
ANKARA
SİVAS
YOZGAT
KIRIKKALE
KIRŞEHİR
ESKİŞEHİR
BİLECİK
BURSA
ÇANAKKALE
BALIKESİR
KÜTAHYA
MANİSA
İZMİR
UŞAK
AFYONKARAHİSAR
AYDIN
DENİZLİ
MUĞLA
BURDUR
ISPARTA
ANTALYA
KONYA
AKSARAY
NİĞDE
NEVŞEHİR
KAYSERİ
KARAMAN
MERSİN
ADANA
OSMANİYE
KİLİS
GAZİANTEP
ŞANLIURFA
KAHRAMANMARAŞ
MALATYA
ADIYAMAN
ELAZIĞ
TUNCELİ
BİNGÖL
MUŞ
BİTLİS
VAN
DİYARBAKIR
BATMAN
SİİRT
ŞIRNAK
MARDİN
HAKKARİ
ANTAKYA

İMHU İstihdamı Olan Devlet Üniversiteleri:

- Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
- Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
- Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
- Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
- Hacettepe Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
- İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
- Sağlık Bilimleri Üniversitesi

- Canan DEMİR
- drcanandemir18@gmail.com
- 0505 748 43 14